

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Grupa Robocza - Programowanie Wspólnej Polityki Rolnej

Warszawa, 8 lipca 2026 r.

Materiał informacyjny z czwartego posiedzenia Grupy Roboczej ds. programowania Wspólnej Polityki Rolnej po 2027 roku

W dniu **8 lipca 2026 r.** odbyło się czwarte posiedzenie Grupy Roboczej ds. Programowania Wspólnej Polityki Rolnej po 2027 roku, powołanej przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w celu wypracowania rekomendacji dotyczących przyszłego kształtu Wspólnej Polityki Rolnej oraz przygotowania krajowych propozycji do nowego okresu programowania.

Spotkanie zostało przeprowadzone w formule zdalnej z wykorzystaniem platformy Microsoft Teams. Wśród uczestników (ponad 180 osób) byli przedstawiciele: administracji publicznej, środowiska naukowego, organizacji rolniczych, izb rolniczych, instytutów badawczych, jednostek doradztwa rolniczego oraz innych podmiotów zaangażowanych w proces przygotowania rozwiązań dla Wspólnej Polityki Rolnej po 2027 roku.

Tematem przewodnim posiedzenia było **ukierunkowanie wsparcia dochodów rolników, ze szczególnym uwzględnieniem roli małych gospodarstw oraz sposobów ich wspierania**. Wybór tego zagadnienia wynika z trwających na poziomie Unii Europejskiej prac nad nową architekturą Wspólnej Polityki Rolnej oraz opublikowanych propozycji legislacyjnych Komisji Europejskiej, które przewidują istotne zmiany w konstrukcji instrumentów wsparcia dochodowego. Dyskusja została ukierunkowana na ocenę aktualnych przemian zachodzących w polskim rolnictwie oraz określenie sposobów bardziej efektywnego kierowania środków publicznych do gospodarstw rzeczywiście prowadzących działalność rolniczą.

Program posiedzenia obejmował dwie eksperckie oraz dyskusję uczestników. W pierwszej części przedstawiono analizę zmian strukturalnych zachodzących w polskim rolnictwie, przygotowaną przez ekspertów **Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego (IERiGŻ)**. Drugą prezentację zaprezentował **Pan Tomasz Figurski**, Dyrektor Departamentu Płatności Bezpośrednich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przedstawiając omawiane na forum UE propozycje rozwiązań dotyczące instrumentów wsparcia dochodowego po 2027 roku. Następnie przeprowadzono dyskusję poświęconą kierunkom dalszych prac nad przyszłym systemem wsparcia.

Otwarcie posiedzenia

Posiedzenie otworzył **Pan Bogdan Pomianek** - Przewodniczący Grupy Roboczej. Witając uczestników podkreślił, że Grupa Robocza stanowi forum wymiany doświadczeń i poglądów pomiędzy administracją, środowiskiem naukowym oraz przedstawicielami organizacji

Grupa 1. – Programowanie Wspólnej Polityki Rolnej

Zespół wspierający prace nad przygotowaniem Planu Partnerstwa Krajowego i Regionalnego dla Polski na lata 2028 - 2034.

ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa

WPRpo2027@minrol.gov.pl

+48 22 623 27 24

+48 22 623 18 19

+48 22 623 14 19

rolniczych, a jej zadaniem jest wypracowanie propozycji rozwiązań odpowiadających potrzebom polskiego rolnictwa w nowym okresie programowania.

Pan Bogdan Pomianek przypomniał, że poprzednie posiedzenia Grupy poświęcone były między innymi kierunkom rozwoju Wspólnej Polityki Rolnej, projektowanym zaleceniom Komisji Europejskiej dla Polski oraz instrumentom wspierającym konkurencyjność i odporność sektora rolnego. Czwarte spotkanie poświęcono jednemu z najważniejszych elementów przyszłej polityki rolnej, jakim jest **system wsparcia dochodowego**, jego ukierunkowanie oraz określenie miejsca małych gospodarstw w strukturze polskiego rolnictwa.

Przewodniczący zwrócił uwagę, że przedstawiane podczas spotkania analizy nie mają charakteru rozstrzygającego, lecz stanowią punkt wyjścia do dalszych prac programowych. Podkreślił, że celem posiedzenia jest zebranie możliwie szerokiego katalogu opinii i propozycji, które pozwolą wypracować rozwiązania odpowiadające zarówno potrzebom producentów rolnych, jak i wyzwaniom wynikającym z nowych propozycji legislacyjnych Komisji Europejskiej.

Przedstawiając program obrad poinformował, że pierwsza prezentacja będzie poświęcona kierunkom zmian zachodzących w strukturze polskiego rolnictwa oraz ich znaczeniu dla projektowania instrumentów wsparcia dochodowego. Druga prezentacja dotyczyć będzie możliwości wykorzystania projektowanych instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej do bardziej precyzyjnego ukierunkowania płatności dochodowych. Po zakończeniu obu wystąpień zaplanowano dyskusję na podstawie trzech pytań dotyczących: efektywności wsparcia dochodowego, przyszłej roli małych gospodarstw oraz kryteriów różnicowania wsparcia.

Kończąc część organizacyjną Pan Bogdan Pomianek poinformował uczestników, że spotkanie jest nagrywane, a zgłoszone podczas dyskusji uwagi – zarówno przekazywane ustnie, jak i za pośrednictwem czatu – zostaną przeanalizowane i wzięte pod uwagę podczas dalszych prac nad przygotowaniem propozycji dotyczących Wspólnej Polityki Rolnej po 2027 roku.

Kierunek i siła zmian w polskim rolnictwie w kontekście ukierunkowania wsparcia dochodów po 2027 roku

Pierwszą część prezentacji przygotowanej przez IERiGŻ przedstawił **dr hab. Pan Marek Zieliński, prof. IERiGŻ-PIB**. Wystąpienie poświęcone było kierunkom zmian zachodzących w strukturze polskiego rolnictwa oraz ich znaczeniu dla projektowania przyszłego systemu wsparcia dochodowego. Punktem wyjścia prezentacji było założenie, że instrumenty Wspólnej Polityki Rolnej po 2027 roku powinny uwzględniać rzeczywiste procesy ekonomiczne i społeczne zachodzące w sektorze rolnym oraz odpowiadać na zróżnicowane potrzeby poszczególnych grup gospodarstw.

Pan prof. Marek Zieliński wskazał, że w 2025 r. w Polsce funkcjonowało około **1,188 mln gospodarstw rolnych**, a ich liczba zmniejsza się przeciętnie o **19,8 tys. rocznie**. Oznacza to, że każdego roku z krajowego rolnictwa znika liczba gospodarstw odpowiadająca wszystkim gospodarstwom funkcjonującym przeciętnie w około 40 gminach, co obrazuje skalę zachodzących przemian strukturalnych. Jednocześnie podkreślił, że proces ten nie przebiega równomiernie na terenie całego kraju. Największy spadek liczby gospodarstw odnotowywany jest na obszarach górskich i podgórskich, gdzie równolegle obserwowany jest również spadek pogłowia zwierząt gospodarskich oraz ograniczanie produkcji rolnej.

W dalszej części wystąpienia **prof. M. Zieliński** zwrócił uwagę, że zmiany zachodzące w polskim rolnictwie wpisują się w długookresowy proces koncentracji produkcji oraz stopniowego zwiększania znaczenia gospodarstw dysponujących większym potencjałem ekonomicznym. Podkreślił jednocześnie, że polskie rolnictwo nadal wyróżnia się na tle państw Unii Europejskiej dużym udziałem gospodarstw małych i średnich, co powinno zostać uwzględnione podczas projektowania przyszłych instrumentów wsparcia dochodowego.

Kierunki zmian strukturalnych polskiego rolnictwa

Kontynuując wystąpienie, **prof. M. Zieliński** przedstawił pogłębioną analizę zmian strukturalnych zachodzących w polskim rolnictwie. Podkreślił, że procesy te mają charakter długookresowy i są konsekwencją zmian demograficznych, ekonomicznych oraz technologicznych zachodzących zarówno w Polsce, jak i w całej Unii Europejskiej. W ocenie **prof. M. Zielińskiego** właściwe rozpoznanie tych procesów jest niezbędne dla zaprojektowania skutecznego systemu wsparcia dochodowego po 2027 roku.

Z przedstawionych danych wynika, że pomimo systematycznego zmniejszania liczby gospodarstw rolnych Polska nadal pozostaje jednym z państw członkowskich o najbardziej rozdrobnionej strukturze agrarnej. Jednocześnie obserwowany jest stopniowy wzrost średniej powierzchni gospodarstw oraz koncentracja ziemi i produkcji w gospodarstwach o większym potencjale ekonomicznym. Zdaniem **prof. M. Zielińskiego** proces ten będzie postępował również w kolejnych latach, niezależnie od kierunku zmian Wspólnej Polityki Rolnej, choć odpowiednio zaprojektowane instrumenty wsparcia mogą wpływać na jego tempo i charakter.

Cztery grupy gospodarstw jako punkt odniesienia dla przyszłego systemu wsparcia

Na potrzeby przeprowadzonej analizy IERiGŻ wyodrębnił cztery grupy gospodarstw rolnych różniące się funkcją ekonomiczną, potencjałem rozwojowym oraz potrzebami w zakresie wsparcia publicznego.

Pierwszą grupę stanowią **gospodarstwa „pomocnicze”**, obejmujące jednostki o powierzchni do 5 ha użytków rolnych. Według danych przedstawionych podczas prezentacji grupa ta liczy ok. **621,4 tys. gospodarstw**, co oznacza, że stanowi największą kategorię gospodarstw w Polsce. **Profesor M. Zieliński** zwrócił uwagę, że w zdecydowanej większości przypadków działalność rolnicza prowadzona w tych gospodarstwach nie stanowi podstawowego źródła utrzymania rodziny. Dochody osiągane z produkcji rolnej mają najczęściej charakter uzupełniający wobec dochodów z pracy poza rolnictwem, świadczeń społecznych lub działalności pozarolniczej. Jednocześnie zaznaczył, że w tej grupie funkcjonują również gospodarstwa wyspecjalizowane, prowadzące intensywną produkcję ogrodniczą, sadowniczą lub warzywniczą, które osiągają wysokie wyniki ekonomiczne mimo niewielkiej powierzchni.

Drugą grupę tworzą **gospodarstwa „na rozdrożu”**, obejmujące gospodarstwa o powierzchni od 5 do 30 ha. Grupa ta liczy ok. **521,6 tys. gospodarstw** i znajduje się obecnie w najbardziej złożonej sytuacji rozwojowej. Z jednej strony gospodarstwa te prowadzą działalność rolniczą w skali wykraczającej poza funkcję uzupełniającą, z drugiej jednak w wielu przypadkach nie osiągają jeszcze poziomu dochodów zapewniającego pełną konkurencyjność ekonomiczną. W opinii **prof. M. Zielińskiego** właśnie ta grupa powinna stać się jednym z głównych adresatów działań wspierających modernizację, zwiększanie efektywności produkcji oraz dywersyfikację źródeł dochodów.

Do trzeciej grupy zaliczono **gospodarstwa „rozwojowe”**, obejmujące jednostki o powierzchni od 30 do 100 ha. W Polsce funkcjonuje ok. **74,6 tys.** takich gospodarstw. **Profesor M. Zieliński** podkreślił, że to właśnie one w największym stopniu odpowiadają za rozwój towarowej produkcji rolnej, realizację inwestycji oraz wdrażanie nowoczesnych technologii. W tej grupie obserwowany jest również najwyższy udział młodych kierowników gospodarstw, co świadczy o jej znaczącym potencjale rozwojowym.

Czwartą grupę stanowią **gospodarstwa „wzorcowe”**, obejmujące jednostki o powierzchni przekraczającej 100 ha użytków rolnych. Według przedstawionych danych grupa ta liczy ok. **15 tys. gospodarstw**. Choć liczebnie jest najmniejsza, koncentruje znaczną część potencjału produkcyjnego, inwestycyjnego oraz eksportowego polskiego sektora rolno-spożywczego. **Profesor M. Zieliński** zwrócił uwagę, że gospodarstwa te charakteryzują się najwyższą produktywnością oraz największą zdolnością do wdrażania innowacji.

Polska na tle państw Unii Europejskiej

Odnosząc strukturę polskiego rolnictwa do sytuacji w pozostałych państwach członkowskich UE, **prof. M. Zieliński** wskazał, że Polska nadal należy do krajów o największym udziale gospodarstw małych i średnich. Pod względem liczby gospodarstw o powierzchni do 5 ha Polska zajmuje trzecie miejsce w Unii Europejskiej, ustępując jedynie Rumunii i Włochom. Jednocześnie Polska zajmuje pierwsze miejsce pod względem liczby gospodarstw o powierzchni od 5 do 30 ha, czwarte miejsce w grupie gospodarstw o powierzchni 30–100 ha oraz szóste miejsce wśród gospodarstw przekraczających 100 ha. W ocenie Pana Profesora dane te jednoznacznie wskazują, że przyszły system wsparcia dochodowego powinien uwzględniać specyfikę polskiego rolnictwa, której nie można w pełni porównywać z krajami o bardziej skoncentrowanej strukturze agrarnej.

Koncentracja ziemi i zmiany w strukturze agrarnej

Profesor M. Zieliński przedstawił również analizę zmian powierzchni użytków rolnych pozostających w dyspozycji poszczególnych grup gospodarstw. Zaprezentowane dane wskazują na systematyczny odpływ gruntów z gospodarstw najmniejszych i średnich oraz ich koncentrację w gospodarstwach większych. Gospodarstwa o powierzchni **30–100 ha** użytkują **3 685,0 tys. ha**, natomiast gospodarstwa **powyżej 100 ha** – **3 475,3 tys. ha** użytków rolnych. Jednocześnie udział powierzchni pozostającej w gospodarstwach do 30 ha stopniowo maleje. Podsumowując tę część wystąpienia, **prof. M. Zieliński** podkreślił, że proces koncentracji ziemi należy do najbardziej trwałych kierunków przemian zachodzących w polskim rolnictwie i będzie miał istotny wpływ na projektowanie przyszłych instrumentów wsparcia dochodowego.

Potencjał ekonomiczny gospodarstw rolnych oraz implikacje dla projektowania wsparcia dochodowego

Drugą część prezentacji IERiGŻ przedstawił **dr inż. Marcin Adamski**. W swoim wystąpieniu skoncentrował się na analizie potencjału ekonomicznego gospodarstw rolnych oraz zależności pomiędzy ich wielkością ekonomiczną, poziomem osiąganych dochodów, strukturą produkcji i wykorzystaniem instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej. Podkreślił, że sama powierzchnia gospodarstwa nie odzwierciedla w pełni jego sytuacji ekonomicznej, dlatego ocena gospodarstw, na potrzeby projektowania skutecznych instrumentów wsparcia dochodowego, powinna uwzględniać również ich wielkość ekonomiczną (Standard Output – SO), strukturę produkcji oraz zdolność do generowania dochodów.

Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstw zaliczonych do grupy do 5 ha wynosi **19,3 tys. euro SO**, natomiast gospodarstw o powierzchni od 5 do 30 ha – **27,2 tys. euro SO**. W przypadku gospodarstw rozwojowych (30–100 ha) wartość ta wzrasta do **77,9 tys. euro SO**, osiągając najwyższy poziom w gospodarstwach wielkoobszarowych, gdzie średnia wielkość ekonomiczna wynosi **196,6 tys. euro SO**. Jak podkreślił **dr inż. M. Adamski**, dane te jednoznacznie wskazują na rosnącą zdolność większych gospodarstw do prowadzenia działalności inwestycyjnej, wdrażania nowych technologii oraz skutecznego konkutowania na rynku.

Zwrócił uwagę, że również w grupie gospodarstw najmniejszych występują jednostki osiągające wysokie wyniki ekonomiczne dzięki specjalizacji produkcji, przede wszystkim w sektorze ogrodniczym, sadowniczym oraz warzywniczym. Oznacza to, że przy projektowaniu instrumentów wsparcia nie można kierować się wyłącznie kryterium powierzchni, lecz należy uwzględniać również charakter prowadzonej produkcji oraz rzeczywisty potencjał ekonomiczny gospodarstwa.

Struktura produkcji i specjalizacja gospodarstw

W dalszej części wystąpienia **dr inż. M. Adamski** przedstawił analizę typów produkcyjnych gospodarstw rolnych. Wskazał, że wraz ze wzrostem powierzchni gospodarstwa zmienia się struktura prowadzonej działalności. W najmniejszych gospodarstwach większy udział mają uprawy ogrodnicze, sadownicze oraz produkcja mieszana, natomiast wraz ze wzrostem powierzchni rośnie znaczenie gospodarstw specjalizujących się w produkcji polowej oraz produkcji zwierzęcej. Jednocześnie zauważył, że większe gospodarstwa znacznie częściej podejmują inwestycje zwiększające skalę produkcji oraz wykorzystują nowoczesne rozwiązania technologiczne, co przekłada się na wyższą efektywność ekonomiczną.

W ocenie **dr inż. M. Adamskiego** obserwowany proces specjalizacji jest naturalnym elementem rozwoju sektora rolnego i będzie postępował również w kolejnych latach. Odpowiednio zaprojektowane instrumenty Wspólnej Polityki Rolnej powinny z jednej strony wspierać wzrost konkurencyjności gospodarstw towarowych, z drugiej natomiast umożliwiać najmniejszym gospodarstwom rozwój alternatywnych źródeł dochodów oraz zwiększanie wartości dodanej produkcji.

Dochody gospodarstw rolnych

Szczególne miejsce w prezentacji zajęła analiza dochodów gospodarstw rolnych. **Dr inż. M. Adamski** zwrócił uwagę, że mimo istotnego postępu technologicznego oraz wzrostu produktywności znaczna część gospodarstw nadal nie osiąga poziomu dochodów porównywalnego z wynagrodzeniami uzyskiwanymi poza rolnictwem. Analizy wykonane na podstawie danych Polskiego FADN wskazują, że jedynie około **90–100 tys. gospodarstw rolnych** osiąga dochód odpowiadający tzw. dochodowi parytetowemu, czyli poziomowi zapewniającemu porównywalne warunki życia z osobami zatrudnionymi poza sektorem rolnym.

Jak podkreślił **dr inż. M. Adamski**, granica osiągania dochodu parytetowego przebiega w praktyce pomiędzy gospodarstwami o powierzchni **5–30 ha** a gospodarstwami **30–100 ha**. Oznacza to, że większość gospodarstw należących do grupy określonej jako „na rozdrożu” nadal nie osiąga poziomu dochodów gwarantującego pełną stabilność ekonomiczną. Właśnie ta grupa została wskazana jako szczególnie istotna z punktu widzenia przyszłego ukierunkowania instrumentów wsparcia dochodowego. Jednocześnie zaznaczył, że wyjątek stanowią

gospodarstwa wyspecjalizowane, które dzięki intensywnej produkcji mogą uzyskiwać wysokie dochody przy znacznie mniejszej powierzchni użytków rolnych.

Przedstawione wyniki – jak podsumował **dr inż. M. Adamski** – potwierdzają, że przyszły system wsparcia powinien uwzględniać nie tylko powierzchnię gospodarstwa, lecz również poziom osiągniętych dochodów, charakter prowadzonej działalności oraz potencjał dalszego rozwoju.

Młodzi rolnicy jako czynnik rozwoju

Odnosząc się do kwestii odnowy pokoleniowej, **dr inż. M. Adamski** wskazał, że największy udział młodych kierowników gospodarstw występuje w grupie gospodarstw o powierzchni **30–100 ha**. To właśnie ta grupa charakteryzuje się jednocześnie największą aktywnością inwestycyjną oraz najwyższą skłonnością do wdrażania nowych technologii i innowacji. W ocenie **dr inż. M. Adamskiego** potwierdza to, że wsparcie kierowane do młodych rolników pozostaje jednym z kluczowych instrumentów wzmacniania konkurencyjności polskiego rolnictwa.

Jednocześnie zwrócił uwagę, że utrzymanie korzystnych procesów związanych z wymianą pokoleniową będzie wymagało stworzenia stabilnych warunków ekonomicznych zachęcających młodych ludzi do podejmowania działalności rolniczej oraz kontynuowania prowadzenia gospodarstw rodzinnych.

Udział gospodarstw w realizacji ekoschematów

Istotnym elementem wystąpienia **dr inż. M. Adamskiego** była również analiza udziału poszczególnych grup gospodarstw w realizacji ekoschematów. Przedstawione dane wskazują na bardzo duże zróżnicowanie aktywności beneficjentów.

W grupie gospodarstw do 5 ha udział beneficjentów korzystających z ekoschematów wyniósł jedynie **3,5%**, natomiast w grupie gospodarstw o powierzchni od 5 do 30 ha osiągnął **43,4%**. Zdecydowanie najwyższą aktywność odnotowano w gospodarstwach rozwojowych (30–100 ha), gdzie udział beneficjentów wyniósł **89,1%**, oraz w gospodarstwach przekraczających 100 ha – **85,2%**.

Jak wyjaśnił **dr inż. M. Adamski**, różnice te wynikają zarówno z większych możliwości organizacyjnych gospodarstw większych, jak i z łatwiejszego dostosowania technologii produkcji do wymagań środowiskowych. Jednocześnie zwrócił uwagę, że niewielkie zainteresowanie najmniejszych gospodarstw udziałem w ekoschematach stanowi wyzwanie dla projektowania przyszłych instrumentów środowiskowych. W jego ocenie warto rozważyć rozwiązania upraszczające udział tej grupy gospodarstw w działaniach środowiskowych oraz zwiększające atrakcyjność oferowanego wsparcia.

Główne kierunki zmian

Podsumowując swoje wystąpienie, **dr inż. M. Adamski** wskazał, że polskie rolnictwo znajduje się w okresie intensywnych przemian strukturalnych. Z jednej strony obserwowany jest systematyczny spadek liczby gospodarstw najmniejszych oraz postępująca koncentracja ziemi i produkcji, z drugiej – wzrasta znaczenie gospodarstw dysponujących odpowiednim potencjałem ekonomicznym, zdolnych do inwestowania oraz wdrażania innowacji. Jednocześnie utrzymuje się liczna grupa gospodarstw o średniej wielkości, która wymaga

szczególnego wsparcia umożliwiającego poprawę konkurencyjności oraz zwiększenie dochodów z działalności rolniczej. W ocenie **dr inż. M. Adamskiego** właśnie ta grupa powinna stanowić jeden z najważniejszych punktów odniesienia podczas projektowania przyszłych instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej po 2027 roku.

Ukierunkowanie wsparcia dochodowego w ramach Wspólnej Polityki Rolnej po 2027 roku

Kolejną prezentację, pt. Ukierunkowanie wsparcia dochodów rolników, w tym rola małych gospodarstw, przedstawił **Pan Tomasz Figurski**, Dyrektor Departamentu Płatności Bezpośrednich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Wystąpienie poświęcone było propozycjom zmian w systemie wsparcia dochodowego wynikającym z projektów rozporządzeń Komisji Europejskiej dotyczących Wspólnej Polityki Rolnej po 2027 roku. Celem prezentacji było przedstawienie projektowanej architektury instrumentów wsparcia, zakresu elastyczności pozostawionej państwom członkowskim oraz zagadnień wymagających wypracowania krajowego stanowiska.

Na wstępie **dyr. T. Figurski** podkreślił, że przedstawiane rozwiązania mają charakter projektowany i pozostają przedmiotem negocjacji prowadzonych na forum Unii Europejskiej. Jednocześnie zaznaczył, że już na obecnym etapie konieczne jest rozpoczęcie krajowej dyskusji nad sposobem wykorzystania nowych instrumentów tak, aby Polska była przygotowana do opracowania przyszłego Planu Partnerstwa Krajowego i Regionalnego.

Nowa architektura wsparcia dochodowego

Prelegent przedstawił projektowaną strukturę instrumentów wsparcia dochodowego, wskazując, że Komisja Europejska proponuje odejście od obecnego modelu obejmującego podstawowe wsparcie dochodów, płatność redystrybucyjną oraz odrębne wsparcie dla młodych rolników. Zamiast tego przewidziano utworzenie jednego instrumentu – **degresywnego obszarowego wsparcia dochodów (DOWD)** – który ma zapewnić państwom członkowskim większą elastyczność w projektowaniu wsparcia. Wsparcie związane z produkcją i wsparcie dla małych gospodarstw są w 100 % realizowane z budżetu UE.

Natomiast działania rolnośrodowiskowe i na rzecz klimatu, płatności z tytułu ograniczeń naturalnych i innych ograniczeń specyficznych dla danego obszaru (ONW) oraz Wsparcie inwestycyjne, m.in. inwestycje leśne i zadrzewieniowe są realizowane z budżetu UE + krajowy (min. 30%).

Jak wyjaśnił **Pan Tomasz Figurski**, nowy instrument (DOWD) pozwalałby różnicować wysokość wsparcia nie tylko w zależności od powierzchni gospodarstwa, ale również z uwzględnieniem jego charakterystyki oraz sytuacji ekonomicznej. Projektowane przepisy przewidują możliwość kierowania wyższego poziomu wsparcia do wybranych grup gospodarstw, przy czym jedyną grupą obligatoryjnie wskazaną przez Komisję Europejską pozostają **młodzi rolnicy**. Pozostałe kryteria miałyby zostać określone przez państwa członkowskie.

Możliwość lepszego ukierunkowania płatności

Istotnym elementem prezentacji było omówienie możliwości bardziej precyzyjnego kierowania wsparcia dochodowego. **Dyr. T. Figurski** wskazał, że projektowane przepisy umożliwiają objęcie preferencyjnym poziomem wsparcia różnych kategorii gospodarstw uznanych za „najbardziej potrzebujące”.

Jako przykładowe grupy beneficjentów w propozycji Komisji Europejskiej wskazano:

- młodych rolników,
- nowych rolników rozpoczynających działalność,
- gospodarstwa rodzinne,
- gospodarstwa prowadzone przez kobiety,
- gospodarstwa prowadzące jednocześnie produkcję roślinną i zwierzęcą,
- gospodarstwa położone na obszarach o ograniczeniach naturalnych (ONW),

Wsparcie powinno być nakierowane na grupy najbardziej potrzebujące. Komisja podkreśla, że kryteria wsparcia powinniśmy oceniać na podstawie dochodów.

Prelegent zwrócił uwagę, że proponowane rozwiązanie daje państwom członkowskim możliwość znacznie lepszego dostosowania systemu płatności do krajowej struktury rolnictwa. Jednocześnie podkreślił, że każda dodatkowa kategoria preferencyjna będzie wymagała opracowania jasnych i możliwych do zweryfikowania kryteriów kwalifikowania beneficjentów.

Degresywność wsparcia

Szczegółowo omówiono również mechanizm degresywności projektowanego wsparcia dochodowego.

Zgodnie z propozycją Komisji Europejskiej pełna kwota wsparcia przysługiwałaby do poziomu **20 tys. euro**. Następnie przewidziano stopniowe zmniejszanie wysokości płatności:

- o **25%** dla części płatności przekraczającej 20 tys. euro,
- o **50%** dla części przekraczającej 50 tys. euro,
- o **75%** dla części przekraczającej 75 tys. euro.

Projekt rozporządzenia dotyczącego WPR po 2027 r. zakłada również zastosowanie maksymalnego limitu płatności (**cappingu**) wynoszącego **100 tys. euro**, przy czym pełny mechanizm ograniczenia (po uwzględnieniu degresywności) obejmowałby gospodarstwa otrzymujące wsparcie przekraczające **255 tys. euro**. W ocenie Komisji Europejskiej rozwiązanie to ma sprzyjać bardziej sprawiedliwemu podziałowi środków pomiędzy beneficjentów oraz zwiększeniu możliwości kierowania wsparcia do gospodarstw wymagających większej pomocy publicznej.

Płatność dla małych gospodarstw

Znaczną część wystąpienia poświęcono płatności dla małych gospodarstw, która – zgodnie z propozycją Komisji Europejskiej – ma stać się obowiązkowym elementem przyszłego systemu wsparcia.

Dyr. T. Figurski poinformował, że maksymalna wysokość tej płatności mogłaby wynosić **3 000 euro na gospodarstwo**, podczas gdy w obecnym okresie programowania limit wynosił pierwotnie **1 250 euro**. Jednocześnie beneficjenci tego instrumentu zostaliby zwolnieni z części obowiązków związanych z warunkowością, co oznaczałoby istotne uproszczenie systemu dla najmniejszych gospodarstw.

Przedstawiono również analizę potencjalnego zasięgu instrumentu. Przy założeniu objęcia nim gospodarstw o powierzchni do **5 ha**, z płatności mogłoby skorzystać około **611 tys.**

gospodarstw, co odpowiada około 51% wszystkich beneficjentów płatności bezpośrednich w Polsce. Dane te pokazują skalę znaczenia tego instrumentu oraz jego potencjalny wpływ na strukturę krajowego systemu wsparcia.

Pytania otwierające dyskusję

Kończąc prezentację, **dyr. T. Figurski** wskazał trzy zasadnicze pytania, stanowiące punkt wyjścia do dalszej dyskusji uczestników Grupy Roboczej:

1. Jakie rozwiązania należałoby wdrożyć w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania płatności oraz ich skutecznego ukierunkowania na gospodarstwa faktycznie prowadzące działalność rolniczą, przy jednoczesnym:
 - zapewnieniu akceptowalności proponowanych rozwiązań przez interesariuszy, oraz
 - ograniczeniu nadmiernych obciążeń administracyjnych?
2. Jak należy postrzegać rolę małych gospodarstw rolnych oraz w jaki sposób powinny być one wspierane? Jakie dodatkowe instrumenty i mechanizmy (poza płatnościami dedykowanymi małym gospodarstwom) mogłyby w sposób komplementarny wspierać ich funkcjonowanie i rozwój?
3. Jakie cechy gospodarstw rolnych (np. wielkość, typ i intensywność produkcji, wielkość ekonomiczna) oraz jakie kategorie beneficjentów (poza młodymi rolnikami) powinny zostać uwzględnione przy projektowaniu instrumentów wsparcia (w tym m.in. degresywnego, obszarowego wsparcia dochodów) w perspektywie finansowej 2028-2034?

Dyskusja

Po zakończeniu obu prezentacji **Pan Bogdan Pomianek** otworzył dyskusję, przypominając pytania problemowe i zachęcił uczestników do przedstawiania opinii dotyczących sposobów lepszego ukierunkowania wsparcia dochodowego, przyszłej roli małych gospodarstw oraz kryteriów, które powinny być brane pod uwagę przy projektowaniu nowych instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej. Podkreślił, że celem spotkania jest zebranie możliwie szerokiego katalogu opinii i rekomendacji, które będą mogły zostać wykorzystane podczas dalszych prac programowych.

Już na początku dyskusji zwrócono uwagę, że przygotowanie przyszłego systemu wsparcia dochodowego wymaga zachowania równowagi pomiędzy zwiększaniem konkurencyjności polskiego rolnictwa a utrzymaniem jego rodzinnego charakteru. Wielu uczestników podkreślało, że projektowane rozwiązania powinny uwzględniać zarówno gospodarstwa o największym potencjale produkcyjnym, jak również mniejsze gospodarstwa pełniące ważne funkcje społeczne, środowiskowe i krajobrazowe.

Ukierunkowanie wsparcia dochodowego

Najwięcej uwagi poświęcono zagadnieniu skuteczniejszego kierowania płatności dochodowych. Uczestnicy zgodnie wskazywali, że przyszły system powinien w większym stopniu uwzględniać **rzeczywistą aktywność rolniczą**, a nie wyłącznie powierzchnię gospodarstwa. Podkreślano, że

wsparcie powinno trafiać przede wszystkim do gospodarstw prowadzących produkcję rolną oraz osiągających dochody z działalności rolniczej.

W trakcie dyskusji zwracano uwagę, że ewentualne wprowadzenie dodatkowych kryteriów różnicowania wsparcia powinno być poprzedzone szczegółową analizą ich skutków administracyjnych. Wielu uczestników podkreślało, że projektowane rozwiązania powinny zachować możliwie prostą konstrukcję.

Jednocześnie wskazywano, że większa elastyczność proponowana przez Komisję Europejską stwarza możliwość lepszego dostosowania instrumentów wsparcia do specyfiki polskiego rolnictwa, pod warunkiem wypracowania przejrzystych i jednoznacznych kryteriów kwalifikowania beneficjentów.

Przyszłość małych gospodarstw

Istotną część dyskusji poświęcono miejscu małych gospodarstw w przyszłym systemie wsparcia w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Uczestnicy zwracali uwagę, że grupa ta jest bardzo zróżnicowana i obejmuje zarówno gospodarstwa prowadzące produkcję wyłącznie na własne potrzeby, jak i wyspecjalizowane gospodarstwa osiągające wysoką wartość produkcji przy niewielkim areale.

Podkreślano, że projektowanie instrumentów wsparcia wyłącznie w oparciu o kryterium powierzchni może nie odzwierciedlać rzeczywistej sytuacji ekonomicznej gospodarstw. W związku z tym wskazywano na potrzebę uwzględnienia również takich elementów, jak charakter prowadzonej produkcji, wielkość ekonomiczna gospodarstwa czy udział dochodów z działalności rolniczej w dochodach rodziny.

W dyskusji zwracano również uwagę, że małe gospodarstwa pełnią istotne funkcje społeczne i środowiskowe, przyczyniając się do zachowania różnorodności krajobrazu, utrzymania aktywności gospodarczej na obszarach wiejskich oraz ochrony lokalnego dziedzictwa rolniczego. W opinii uczestników przyszły system wsparcia powinien uwzględniać także te funkcje, a nie koncentrować się wyłącznie na wielkości produkcji.

Dywersyfikacja źródeł dochodów

W toku dyskusji wielokrotnie podkreślano, że rozwój najmniejszych gospodarstw nie powinien opierać się wyłącznie na zwiększaniu skali produkcji rolniej. Uczestnicy wskazywali na potrzebę szerszego wspierania **lokalnego przetwórstwa, rolniczego handlu detalicznego, sprzedaży bezpośredniej oraz krótkich łańcuchów dostaw**, które pozwalają zwiększyć wartość dodaną wytwarzanych produktów i poprawić dochody gospodarstw.

Zwracano również uwagę na potrzebę dalszego wspierania działalności pozarolniczej prowadzonej na obszarach wiejskich, w tym agroturystyki, zagród edukacyjnych, gospodarstw opiekuńczych oraz innych form przedsiębiorczości wykorzystujących potencjał rodzinnych gospodarstw rolnych. W opinii uczestników instrumenty II filaru Wspólnej Polityki Rolnej powinny w większym stopniu wspierać tego rodzaju przedsięwzięcia, umożliwiając małym gospodarstwom dywersyfikację źródeł dochodów i zwiększenie odporności ekonomicznej. (Ten wątek był szeroko rozwijany zarówno podczas dyskusji, jak i w uwagach przekazywanych za pośrednictwem czatu).

Edukacja i budowanie świadomości konsumentów

Uczestnicy zwracali również uwagę, że rolnictwo pełni istotną funkcję edukacyjną. Wskazywano na potrzebę wspierania przedsięwzięć umożliwiających dzieciom i młodzieży poznawanie procesu produkcji żywności oraz znaczenia rolnictwa dla bezpieczeństwa żywnościowego kraju.

Podkreślano, że rozwój gospodarstw edukacyjnych oraz współpraca rolników z placówkami oświatowymi mogą przyczyniać się do zwiększania świadomości konsumentów oraz budowania pozytywnego wizerunku polskiego rolnictwa. Zwracano uwagę, że podobne rozwiązania z powodzeniem funkcjonują już w niektórych państwach europejskich i mogłyby zostać szerzej wykorzystane również w Polsce.

Aktywność rolnicza jako kryterium kierowania wsparcia

Kontynuując dyskusję, uczestnicy wielokrotnie podkreślali potrzebę bardziej precyzyjnego określenia kryteriów kierowania wsparcia dochodowego. Wskazywano, że przyszły system powinien premiować przede wszystkim gospodarstwa prowadzące rzeczywistą działalność rolniczą, przy jednoczesnym zachowaniu możliwie prostych i przejrzystych zasad kwalifikowania beneficjentów.

Zwracano uwagę, że określenie pojęcia „aktywnego rolnika” pozostaje jednym z najtrudniejszych zagadnień przyszłej Wspólnej Polityki Rolnej. W opinii uczestników kryteria powinny uwzględniać rzeczywisty charakter prowadzonej działalności, skalę produkcji oraz znaczenie dochodów z działalności rolniczej w strukturze dochodów gospodarstwa. Jednocześnie podkreślano, że przyjęte rozwiązania nie powinny prowadzić do nadmiernego zwiększenia obowiązków administracyjnych ani komplikować systemu płatności.

W toku dyskusji wskazywano również, że właściwe ukierunkowanie wsparcia wymaga pogodzenia dwóch celów – zapewnienia odpowiedniego poziomu dochodów gospodarstw rodzinnych oraz utrzymania konkurencyjności gospodarstw prowadzących produkcję towarową. Podkreślano, że projektowane instrumenty powinny uwzględniać zróżnicowanie polskiego rolnictwa i umożliwiać elastyczne dostosowanie poziomu wsparcia do specyfiki poszczególnych grup gospodarstw.

Doradztwo i transfer wiedzy

Ważnym wątkiem dyskusji było również funkcjonowanie systemu doradztwa rolniczego. Uczestnicy wskazywali, że skuteczne wdrażanie nowych instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej będzie wymagało dalszego rozwoju systemu transferu wiedzy oraz zwiększenia dostępności profesjonalnego doradztwa dla rolników.

Podkreślano potrzebę lepszego wykorzystania potencjału publicznych i prywatnych podmiotów świadczących usługi doradcze, a także dalszego rozwijania współpracy pomiędzy nauką, administracją i praktyką rolniczą. Zwracano uwagę, że rosnąca liczba wymagań środowiskowych oraz ekonomicznych powoduje konieczność zapewnienia rolnikom bieżącego wsparcia w zakresie planowania produkcji, wdrażania innowacji oraz korzystania z instrumentów finansowych Wspólnej Polityki Rolnej.

W opinii uczestników odpowiednio funkcjonujący system doradztwa powinien stanowić jeden z filarów wdrażania przyszłej polityki rolnej, ułatwiając rolnikom podejmowanie decyzji inwestycyjnych oraz skuteczne korzystanie z dostępnych form wsparcia.

Aspekty środowiskowe i ekoschematy

Istotnym elementem dyskusji były również zagadnienia środowiskowe. Uczestnicy wskazywali, że projektowanie przyszłych instrumentów wsparcia powinno uwzględniać doświadczenia wynikające z realizacji ekoschematów oraz działań rolno-środowiskowo-klimatycznych w obecnym okresie programowania.

Podkreślano znaczenie trwałych użytków zielonych, właściwego gospodarowania glebą oraz zwiększania retencji wody jako działań wpływających zarówno na ochronę środowiska, jak i odporność gospodarstw na skutki zmian klimatu. Zwracano również uwagę na potrzebę dalszego upraszczania instrumentów środowiskowych oraz lepszego dostosowania ich do możliwości organizacyjnych gospodarstw o mniejszej powierzchni.

W toku dyskusji wskazywano, że działania środowiskowe powinny pozostawać integralnym elementem Wspólnej Polityki Rolnej, jednak ich realizacja powinna uwzględniać zróżnicowanie warunków produkcyjnych pomiędzy regionami oraz specyfikę poszczególnych typów gospodarstw.

Konkurencyjność polskiego rolnictwa

Kilku uczestników odniosło się do wpływu uwarunkowań międzynarodowych na sytuację ekonomiczną polskich gospodarstw. W szczególności zwracano uwagę na skutki liberalizacji handlu produktami rolnymi oraz planowanych umów handlowych Unii Europejskiej z państwami trzecimi.

Podkreślano, że przyszły system wsparcia dochodowego powinien uwzględniać rosnącą presję konkurencyjną wynikającą z importu produktów rolnych wytwarzanych przy zastosowaniu standardów środowiskowych i produkcyjnych odmiennych od obowiązujących w Unii Europejskiej. Wskazywano również na potrzebę zapewnienia równych warunków konkurencji dla producentów unijnych oraz zachowania wysokiego poziomu bezpieczeństwa żywnościowego.

Główne kierunki dyskusji

Podsumowując przebieg debaty można stwierdzić, że uczestnicy byli zgodni co do potrzeby lepszego dostosowania wsparcia do zróżnicowanej struktury polskiego rolnictwa. Wśród najczęściej powtarzających się postulatów znalazły się:

- skuteczniejsze kierowanie wsparcia do gospodarstw prowadzących rzeczywistą działalność rolniczą,
- zachowanie rodzinnego charakteru polskiego rolnictwa przy jednoczesnym wzmacnianiu konkurencyjności gospodarstw towarowych,
- większe wykorzystanie instrumentów wspierających lokalne przetwórstwo, rolniczy handel detaliczny oraz krótkie łańcuchy dostaw,
- rozwój działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich, w tym agroturystyki, gospodarstw edukacyjnych i usług społecznych,

- dalsze wzmacnianie systemu doradztwa rolniczego i transferu wiedzy,
- uproszczenie zasad korzystania z instrumentów środowiskowych oraz zwiększenie ich dostępności dla mniejszych gospodarstw,
- uwzględnienie wpływu uwarunkowań międzynarodowych na konkurencyjność polskiego sektora rolno-spożywczego.

Przedstawione opinie potwierdziły, że przyszły system wsparcia dochodowego powinien zachować równowagę pomiędzy celami ekonomicznymi, środowiskowymi i społecznymi, a jednocześnie umożliwiać elastyczne reagowanie na zróżnicowane potrzeby gospodarstw rolnych.

Zakończenie posiedzenia

Kończąc obrady **Pan Bogdan Pomianek** podziękował wszystkim uczestnikom za aktywny udział w spotkaniu oraz merytoryczną dyskusję. Podkreślił, że zarówno opinie przedstawione podczas wystąpień, jak i uwagi przekazane za pośrednictwem czatu stanowią cenny materiał do dalszych prac nad przygotowaniem propozycji dotyczących Wspólnej Polityki Rolnej po 2027 roku. Zachęcił uczestników do dalszego przekazywania uwag i propozycji również po zakończeniu posiedzenia, wskazując, że proces programowania nowej perspektywy finansowej wymaga szerokiego dialogu oraz współpracy administracji, środowiska naukowego i organizacji reprezentujących sektor rolny. Poinformował również o terminach i tematach kolejnych posiedzeń Grupy.